

Postępowanie z ptakiem – ofiarą kolizji z szybą

**KACPER KOWALCZYK
DREWA ZYŚK-GORCZYŃSKA**

Fundacja Szklane Pułapki, Wrocław

WŁAŚCIWE POSTĘPOWANIE Z PTAKIEM, KTÓRY ULEGŁ KOLIZJI Z PRZEZROCZYSTĄ POWIERZCHNIĄ, DECYDUJE O JEGO SZANSACH NA PRZEŻYCIĘ I POWRÓT NA WOLNOŚĆ.

Każdego dnia dochodzi do wypadków z udziałem dziko żyjących ptaków, takich jak kolizje z budynkami, pojazdami mechanicznymi (samochodami, pociągami, samolotami), turbinami wiatraków, liniami energetycznymi. Ptaki są również częstymi ofiarami zwierząt domowych, kotów i psów. Do głównych antropogenicznych zagrożeń należą także kolizje z przezroczystymi elementami infrastruktury tworzonej przez człowieka.

JAK ROZPOZNAĆ, ŻE PTAK ULEGŁ ZDERZENIU Z PRZEZROCZYSTĄ POWIERZCHNIĄ?

Zwykle znajdujemy ptaka w pobliżu takiego miejsca (np. oszklonej elewacji budynku, wiaty przystankowej, ekranu akustycznego itp.). Zwierzę jest oszołomione, a jego reakcje na bodźce są opóźnione. Ptak pozwala nam się zbliżyć, nie wykazuje chęci ucieczki albo ucieka, podskakując. Możliwe są również widoczne obrażenia: krwawy wyciek z dzioba lub nozdrzy, opuszczone skrzydła, wyraźna asymetria w utrzymywaniu skrzydeł (sugerująca złamanie lub zwichnięcie). W skrajnych przypadkach takie zdarzenia prowadzą także do widocznej deformacji czaszki oraz uszkodzenia naczyń włosowatych w gałce ocznej, co może powodować nawet ślepotę. Problem ten dotyczy przede wszystkim ptaków szponiastych oraz sów, u których tego typu obrażenia zdarzają się najczęściej. Uszkodzenia kończyn miednicznych u ptaków należą do rzadkości. Po zderzeniu z przezroczystą powierzchnią ptak może wykazywać duszność, która objawia się zauważalnym przyspieszonym oraz nierównomiernym oddechem, podkreślonym niekiedy poprzez otwieranie dzioba lub kłapanie nim, jakby ptak chciał „ugryźć” powietrze.

Standardowy chwyt ornitologiczny: ptaka chwytny i obejmujemy całą dłonią, a następnie umieszczamy jego głowę między palcem środkowym a wskazującym.

fot. Ewa Zysk-Gorczyńska

CO MOŻEMY ZROBIĆ?

Chwytny ptaka w sposób zapewniający bezpieczeństwo jemu i nam. Kiedy ptak ucieka, próbując np. podlatywać, możemy narzucić na niego lekki materiał, np. chustę. Chwytny ptaka szybko i pewnie. Uchwyt należy dostosować przede wszystkim do wielkości poszkodowanego zwierzęcia, a także jego stanu zdrowia. W przypadku małych ptaków wystarczy standardowy chwyt ornitologiczny. Ptaka należy chwycić całą dłonią, obejmując jego ciało wnętrzem dłoni i palcami, a następnie umieścić jego głowę między palcem środkowym a wskazującym (fot. 1). Chwyt musi być pewny, ale nie należy ścisnąć ptaka. Taki chwyt ogranicza ryzyko dziobnięcia oraz blokuje poszkodowanego osobnika w taki sposób, aby ten nie wykonywał niepotrzebnych ruchów, które mogłyby doprowadzić do jeszcze poważniejszych uszkodzeń ciała.

W przypadku większych gatunków, jak kawka, grzywacz czy gawron, stosujemy chwyt bukietowy (fot. 2). Należy chwycić osobnika dłonią na wysokości łędźwi, obejmując końce skrzydeł oraz kończyny miedniczne. Można zmodyfikować ten chwyt, uwalniając kończyny miedniczne w szczelinie utworzonej pomiędzy palcami wskazującym i środkowym. Jeżeli mamy do czynienia z ptakiem szponiastym lub sową, pamiętajmy, aby zabezpieczyć dłonie, zakładając grube rękawice.

Kolejnym chwytem mającym zastosowanie w przypadku spotkania z ptakiem po kontakcie z przezroczystą powierzchnią jest tzw. chwyt angielski (fot. 3), często stosowany przez hodowców gołębi. Przypomina on chwyt bukietowy, z tym że wykonujemy go za pomocą podchwytu, tak aby głowa ptaka była skierowana w naszą stronę (od strony małego palca naszej dłoni).

Ptaka umieszczamy w miejscu cichym, zaciemnionym, z dostępem do świeżego powietrza, np. w pudełku z małymi otworami (dno warto wyścielić ręcznikiem papierowym lub papierem toaletowym, po to aby ptak nie doznał większych urazów, ślizgając się). Należy zwrócić uwagę na obecność śladów krwi w okolicy dzioba lub na piórach. Jeśli zauważymy krwotok, można próbować samodzielnie go tamować, np. przy użyciu gazików lub chusteczek higienicznych. Oceniamy, czy głowa ptaka jest symetryczna i w jaki sposób trzyma on skrzydła. Rozpoznanie któregoś z wymienionych objawów będzie warunkowało nasze dalsze kroki. Jeżeli zderzenie nie spowodowało znacznych obrażeń, po

Chwył bukietowy jest stosowany do przytrzymywania ptaków średniej wielkości, takich jak gołąb miejski, gawron lub pustułka.

fol. Piotr Szachowski

Chwył angielski powszechnie stosują hodowcy gołębi oraz lekarze weterynarii zajmujący się leczeniem tych ptaków.

fol. Piotr Szachowski

kilku godzinach odpoczynku ptak powinien wykazywać zwiększoną aktywność – wówczas możemy wypuścić go na wolność. W przypadku zdarzeń mających miejsce późnym popołudniem albo wieczorem, ptaka wypuszczamy następnego dnia. Gdy do zderzenia z szybą doszło w godzinach porannych, możemy wypuścić ptaka w ten sam dzień.

W miarę możliwości próbujemy wypuścić ptaka w pobliżu miejsca znalezienia, w środowisku, które zna, oczywiście daleko od szyb. W sytuacji gdy zauważymy krew na ciele ptaka, asymetrię czaszki, skrzydeł albo problemy z utrzymaniem równowagi, należy szukać pomocy u lekarza weterynarii lub w ośrodku rehabilitacji dla dzikich zwierząt, który zadecyduje o dalszym postępowaniu. Nie wolno samodzielnie nastawiać złamań czy zwichnięć kończyn. Gdy ptak poczuje się lepiej należy uzupełnić płyny w ilości 5 proc. masy ciała danego ptaka w ciągu doby

(Tabela) poprzez powolne wkraplanie wody do dzioba. Nabieramy do strzykawki lub pipety odpowiednią ilość wody i wpuszczamy kropelkę na kąciki dzioba lub w przypadku niektórych gatunków na nozdrza (np. jaśkółki lub jerzyki). Aby móc dozować płyny strzykawką w należyty sposób, należy uchwycić ją całą dłońią, a kciuk umieścić na tłoku. Tak chwyt zapewnia nam precyzję dozowania dawki.

Właściwe postępowanie z ptakiem, ofiarą kolizji z szybą, decyduje o jego szansach na przeżycie. Ptak po kolizji jest często oszołomiony, przez co nie wykazuje naturalnych odruchów strachu i ucieczki przed zagrożeniami. Może wówczas łatwo stać się ofiarą drapieżników (kun, kotów, psów, ptaków drapieżnych). Dlatego podjęcie interwencji i udzielenie pomocy zwiększa szansę ptaka na przeżycie i powrót na wolność.

Tabela. Dawkowanie wody w stosunku do masy ciała ptaka.

I.p.	Wielkość ptaka	Przykładowe gatunki	Masa ciała	Objętość wody
1.	Małe ptaki	mysikrólik, zniczek, wróbel, mazurek, sikory, zięba, szczygieł, grubodziób, jerzyk, oknówka	6 g – 60 g	0,3 ml – 3 ml
2.	Średnie ptaki	kos, kwiczoł, paszkot, sroka, sójka, krogulec, pustułka, grzywacz, sierpówka, słonka, uszatka	80 g – 500 g	4 ml – 25 ml
3.	Duże ptaki	jastrząb, puszczyk, sokół wędrowny, krzyżówka	600 g – 1,5 kg	30 ml – 75 ml

Literatura:

Frair J.L., Merrill E.H., Beyer H.L., Morales J.M. 2008. Thresholds in landscape connectivity and mortality risks in response to growing road networks. *J. Appl. Ecol.* 45: 1504–1513.

Johnson G.D., Erickson W.P., Strickland M.D., Shepherd M.F., Shepherd D.A., Sarappo S.A. 2002. Collision mortality of local and migrant birds at a large-scale wind-power development on Buffalo Ridge, Minnesota. *Wildl. Soc. Bull.* 30: 879–887.

Lepczyk C.A., Mertig A.G., Liu J. 2004. Landowners and cat predation across rural-to-urban landscapes. *Biol. Conserv.* 115(2): 191–201.

Lepczyk C.A., Lohr C.A., Duffy D.c. 2015. A review of cat behavior in relation to disease risk and management options. *Appl. Anim. Behav. Sci.* 173: 29–39.

Loss S.R., Will T., Loss S.S., Marra P.P. 2014. Bird-building collisions in the United States: estimates of annual mortality and species vulnerability. *The Condor* 116: 8–23.

Mullineaux E., Keeble E. 2016. *BSAVA Manual of Wildlife Casualties 2nd edition*; BSAVA

Machtans C.S., Thogmartin, W.E. 2014. Understanding the value of imperfect science from national estimates of bird mortality from window collisions. *The Condor* 116: 3–7.

Krauze-Gryz D., Żmihorski M., Jasińska K., Kwaśny Ł., Werka J. 2017. Temporal Pattern of Wildlife-Train Collisions: Poland as a Case Study. *J. Wildlife Manage.* 81: 1513–1519.

Neumann W., Ericsson G., Dettki H., Bunnefeld N., Keuler N. S., Helmers D. P., Radeloff V. C. 2012. Difference in spatiotemporal patterns of wildlife road-crossings and wildlife-vehicle collisions. *Biol. Conserv.* 145(1): 70–78.

Ritchie B. W., Harrison G. J., Harrison L. R. 1994. *Avian Medicine: Principles and Application*; Wingers Publishing.

Tully T. N., Lawton M. P. C., Dorrestein G. M. 2009. *Handbook of Avian Medicine 2nd edition*; Saunders Elsevier.

Zysk-Gorczyńska E., Skórka P., Żmihorski M. 2020. Graffiti saves birds: A year-round pattern of bird collisions with glass bus shelters. *Landscape and Urban Planning* 193, 103680.